

*Живой̄ и дело
ср̄йских научника*

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

BIOGRAPHIES AND BIBLIOGRAPHIES

Volume II

II SECTION

COMMITTEE FOR THE RESEARCH INTO THE LIVES AND WORK OF THE SCIENTISTS
IN SERBIA AND SCIENTISTS OF SERBIAN ORIGIN

Book 2

*Lives and work
of the Serbian scientists*

Editor
Academician
MILOJE SARIĆ

BELGRADE

1997

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

БИОГРАФИЈЕ И БИБЛИОГРАФИЈЕ

Књига II

II ОДЕЉЕЊЕ

ОДБОР ЗА ПРОУЧАВАЊЕ ЖИВОТА И РАДА НАУЧНИКА У СРБИЈИ
И НАУЧНИКА СРПСКОГ ПОРЕКЛА

Књига 2

*Живот и дело
српских научника*

Уредник
академик
МИЛОЈЕ САРИЋ

БЕОГРАД

1997

Примљено на VI скупу Одељења природно-математичких наука од 27. септембра 1996. год., на основу реферата *Драгомира Вийоровића, Рада Дацића, Ђорђа Злоковића, Стивана Караматије, Момчила Којића, Војислава Марића, Николе Панјића, Милоја Р. Сарића, Бођољуба Сјанковића, Милутина Сјефановића, Николе Хајдина*

Издаје

Српска академија наука и уметности

Лектор

Милан Огавић

Коректори

Зорка Вукчевић

Љиљана Васић

Превод на енглески језик

Бошко Милосављевић

Мирјана Rewston

Уједначавање библиографије

Рајко Марковић

Технички уредник

Јелка Поморишац

Ликовно решење корица

Милош Пејковић

Тираж 1.000 примерака

Штампа

*Завод за картографију „Геокарта“
Београд, Булевар војводе Мишића 39*

Штампано уз финансијску помоћ Министарства за развој, науку и животну средину Савезне Републике Југославије и Министарства за науку, технологију Републике Србије и Министарства за културу Републике Србије

ПРЕДГОВОР

Данас, када се број научних дисциплина све више умножава а поступци истраживања постају све сложенији, бављење историјом науке има посебан значај. Она упознаје истраживаче са научним проблемима из прошлости и кроз историјску генезу оцртава смисао питања која наука поставља. На тај начин историја науке, иако то изгледа парадоксално, добија посебно место у спектру наука будућности. Она треба да обједини различита искуства из прошлости на која ће се ослањати наука данас, дајући тако нови квалитет проучавањима савремених научних дисциплина.

Покретање едиције *Животи и дело српских научника* значајно је за будућност наше науке због сагледавања и схватања сопствене научне прошлости, али и као део образовања и као подстицај генерацијама за даљи напредак. Ово није у противречности са садашњицом у којој научне информације, хипотезе и теорије много брже настају али и много брже застаревају него што је то било у ранијим периодима, јер познавање историје науке има посебан значај и ствара одређену свест код научника о себи и о припадности националној и светској култури.

Историја српске науке је, поред тога, значајна и за оне који се не баве научним истраживањима јер отвара нове културне просторе. Ово потврђују и бројни скупови посвећени овим питањима, одржани у протеклих неколико година, као и појављивање специјализованих часописа и публикација. На тај начин превазилази се ограниченост културног простора као последица идеолошких предрасуда и незнања и наше национално биће се аутентично представља свету.

Уредник ове едиције је у предговору прве књиге изнео значај овог подухвата, уз напомену да ће Академијин Одбор за проучавање живота и рада научника Србије и научника српског порекла изван

Србије са захвалношћу размотрити сваки предлог за допуну и проширење истраживања. Неке институције и појединци предложили су да се у ова проучавања укључе српски ствараоци из ранијих векова. Одбор је прихватио да списак од 133 особе наведене у предговору прве књиге допуни именима следећих стваралаца:

1. Марин Геталдић	1568–1626.
2. Руђер Бошковић	1711–1787.
3. Захарије Орфелин	1726–1784.
4. Емануило Јанковић	1758–1791.
5. Атанасије Стојковић	1773–1832.
6. Павле Соларић	1781–1820.
7. Јован Стајић	1804–1843.
8. Вук Маринковић	1807–1859.
9. Ђорђе Натошевић	1821–1887.
10. Јован Драгашевић	1836–1915.
11. Јован Мишковић	1844–1908.
12. Милан Андоновић	1849–1926.
13. Милан Г. Недељковић	1857–1950.
14. Максим Трпковић	1864–1924.

Разуме се да су доприноси појединаца врло различити и могу се сагледати само после проучавања живота и дела сваке особе појединачно. Стога овај одбор нити било која друга институција или рецензенти нису у могућности да унапред процене значај доприноса сваког појединца. Из ових разлога може се догодити да се нека од наведених имена, после проучавања њиховог стваралаштва, неће наћи у овој едицији.

Основни постулат у раду Одбора јесте да анализа живота и рада сваког од стваралаца мора бити потпуна. Настојаће се да се у овим проучавањим очува максимална објективност. Поново наглашавамо да су при томе обухваћене основне природно-математичке науке и њихове одговарајуће научне области.

У прилозима који се објављују у едицији *Живої и дело српских научника* покушава се открити који су проблеми заокупљали великане српске науке, како су их решавали, до којих су резултата долазили и колико су највећи синови овога народа допринели српској науци и чиме су задужили свој народ.

Вероватно да ће слике о неким научницима нама изгледати бледе и неуверљиве и такви се у овој едицији неће наћи. Међутим, код других ће се уочити сјајни, неоправдано запостављени различити правци стицања духовног богатства и открити до сада несхваћени доприноси. Биће и таквих који ће бити препознатљиви по стицању угледа различитог карактера и репутација које су биле крунисане

материјалном добити. Све ово ће бити велики изазов за ауторе који се баве животима и делима српских научника, јер ће се морати уздићи изнад свих жеља или жаљења и приказати објективно све слабости и квалитете појединаца које проучавају. Како аутори у својим истраживањима буду ближе садашњици све ће им теже бити да раздвоје појединачне особине и циљеве и нађу одговарајућа места дотичним личностима, као и објашњења настала заокретима који су утицали на њихове личне интересе (заборављајући при томе шта ће историја о њима рећи) и колико су они надвладали опште, научне, уметничке, културне и патриотске интересе у целини.

Академик Милоје Р. Сарић

FOREWORD

Nowadays, when the number of scientific disciplines is multiplying and research procedure is becoming more complex, exploring the history of science has special importance. It has to inform researchers about the problems of the past and, through historical genesis, to outline the meaning of questions that the particular science explores. In that way, the history of science, although it may seem as paradox, has a particular place within the spectrum of sciences of future. It has to unify different kinds of experience from the past, on which present scientific achievements should lean on, and give new quality to study of contemporary scientific disciplines.

Initiating the edition entitled *Lives and Work of the Serbian Scientists* is of special importance for the future of our science and for understanding of our own scientific past. It contributes to education process and gives incentive to generations for achieving new results. It is not in any contradiction with the present, when scientific information, hypotheses and theories are developed rapidly, but at the same time, they become out of date more rapidly. Knowledge on history of science has special importance as it creates certain scientist's consciousness of himself, of his belonging to national and international culture.

History of Serbian science is important even for those that are not in the area of scientific research as it opens new cultural space. A number of scientific meetings dealing with these issues during the past few years, as well as many specialised journals and periodicals that were started, confirm the above statement. Cultural domain restrained by ideological prejudices and ignorance is thus overcome and our national being is authentically presented to the world.

Editor of this edition, in the Foreword to the first book, points out the importance of endeavour undertaken. Should any scientists have been omitted, the Committee for the Research into the Lives and Work of the Scientists in Serbia and Scientists of Serbian Origin of the Serbian Academy of Sciences

and Arts will gratefully consider new suggestions. Some institutions and individuals have suggested that Serbian scientists from the earlier centuries should also find their place in this edition. The Committee has discussed and accepted the following scientists, who are not listed among 133 individuals included in the Foreword to the first book.

1. Marin Getaldić	1568–1626.
2. Ruđer Bošković	1711–1787.
3. Zaharije Orfelin	1726–1784.
4. Emanuilo Janković	1758–1791.
5. Atanasije Stojković	1773–1832.
6. Pavle Solarić	1781–1820.
7. Jovan Stajić	1804–1843.
8. Vuk Marinković	1821–1887.
9. Đorđe Natošević	1836–1915.
10. Jovan Dragašević	1844–1908
11. Jovan Mišković	1844–1908.
12. Milan Andonović	1849–1926.
13. Milan G. Nedeljković	1857–1950.
14. Maksim Trpković	1864–1924.

Contributions of individuals are different and could be realised only upon studying the work and life of each scientist individually. This Committee, or any other institution, including reviewers, can not, in advance, evaluate contribution of individuals. It may occur, due to this, that some of suggested names, upon the completion of study of their creative scientific contribution are not included in this edition. Basic postulate of the Committee is that none of the scientists during the process of evaluation and analysis should be misjudged. The main criterium is maximum objectiveness. Again, it should be emphasised that the Committee and its activity comprise the bases of natural sciences and mathematics and their corresponding branches.

Edition *Lives and Work of the Serbian Scientists* points to contributions and achievements of the great Serbian scientific minds. It deals with the problems they were coping with, solutions they found, results they achieved, and with their contribution to the Serbian nation.

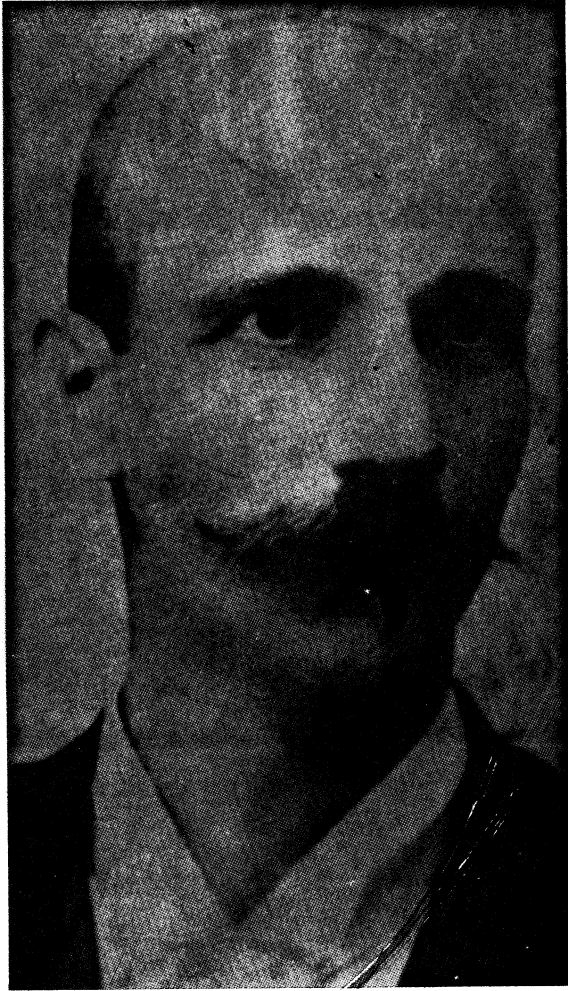
Some of the portraits will seem unconvincing to us and will not be included in the edition *Lives and Work of the Serbian Scientists*. Nevertheless, brilliant and unjustly neglected different ways of acquiring spiritual richness and misjudged contributions will be found among others. There will be those that have become known for acquired reputation of different kinds and were crowned by financial gains. It is a challenge to the authors who are studying lives and work of the Serbian scientists as they will have to rise above their wishes and regrets and present objectively all faults and qualities of scientists

they are studying. Coming closer to the present times, the authors will find it even more difficult to make clear distinction between differences and aims set up for, and find adequate places for them. It will be also difficult to find explanation for turning points that influenced their personal interests, and to what extent those interests prevailed over common, scientific, artistic, cultural and patriotic interests. History will decide.

Academician Miloje R. Sarić

ЛУЈО АДАМОВИЋ
(1864–1935)

Будислав Татић

Лујо Адамовић је рођен 31. јула 1864. године у Ровињу, где му је отац Вицко Адамовић краће време провео са службом. Вицко Адамовић био је познати дубровачки историчар, књижевник и педагог. Он је био ученик Вука Стефановића Караџића. Написао је више монографија од којих су му најзначајније: Жупа, Груж, Ријека Дубровачка, а главно дело му је Грађа за историју дубровачке педагогије. У издању Дубровачке Библиотеке написао је две историјске студије: О бедемима града Дубровника и Дубровчани изван завичаја.

Пошто му се отац врло брзо преселио у Дубровник, Лујо је своје детињство провео у Дубровнику. Очева кућа налази се у улици Петра Зрињског 18. Живот у културној средини Дубровника, а поред таквог интелектуалца какав му је био отац, веома је повољно утицао на развој Луја Адамовића.

Лујо Адамовић је, како су записали неки истраживачи, највећи део времена проводио у башти поред цвећа и нарочито се интересовао за гајење биљака. Услед тога је у школовању заостајао за друговима, и једино у чему се истицао били су биолошки предмети. Ипак, гимназију је завршио у Дубровнику 1883. године.

Отац је Луја одмах запослио као учитеља у једном омањем конављанском селу. У раду са сеоском децом Лујо је тек сада испољио велики интерес за природне науке, специјално за област ботанике. Из тога времена потичу и први ботанички радови младог ентузијасте, објављивани у Гласнику наравословног друштва у Загребу.

Вицко Адамовић је поред Луја имао и две кћери: Клаудину (Дину) и Марицу. Друга сестра се није удавала.

Млади Лујо Адамовић је већ првим саопштењима својих научних резултата ставио до знања оцу Вицку да изражава склоност према ботаничким дисциплинама. Отац је запазио његову жељу за науком и сагласио се да Лујо напусти учитељски позив и пође у Беч на студије медицине. Постоје индиције да му се студије медицине

нису допадале и напушта их 1886. године, када прелази у Београд. На Београдском универзитету студирао је природне науке у периоду од 1886. до 1888. године, а професор ботанике био му је Јосиф Панчић. Завршавајући студије Лујо Адамовић је стекао титулу професора природописа.

Познавајући прилике у Србији, Лујо Адамовић је одлучио 1889. године да напусти своју домовину и пребегне у Србију. Службовао је у неколико места у Србији као професор средњих школа, од 1889. до 1890. као професор немачког језика у гимназији Краља Александра I. Школске године 1890. и 1891. био је наставник у гимназији у Зајечару. Три следеће године је професор гимназије у Пироту. За то време је предавао немачки језик, француски језик, географију и ботанику.

О раду пиротске гимназије у стогодишњем постојању писали су Николић, И. (1979) и други, где о Лују Адамовићу износе податак да је био приморан одлуком министра просвете да се изјасни да прихвата брак са ученицом Гимназије Настасијом Игњатовићевом и да пређе са службом у Доњи Милановац.

Са супругом Настасијом Лујо је изродио петоро деце: кћери Љубицу, Олгу и Веру и синове Војислава и Мила. Од петоро Лујове деце само је Љубица имала пород.

Као наставник гимназије у Милановцу остао је само једну годину и одлучио је да замоли министра просвете да га премести за професора гимназије у Врању. Ту је Лујо провео три године, од 1894. до 1897. и из тог времена је проистекао веома интензиван рад на проучавању флоре околине Врања. Године 1898. постављен је за наставника немачког језика, I класе у Београду. На тој је функцији остао и следеће 1899. године.

Као већ провереног истраживача на пољу ботанике министар просвете и црквених послова предложио је Луја Адамовића за ванредног професора ботанике, што је краљ Александар прихватио и донео одлуку о именовану (прилог факсимил).

Да министар просвете и црквених послова учини предлог за постављање Луја Адамовића за ванредног професора ботанике од пресудног су значаја били објављени радови Луја Адамовића о флори и вегетацији појединих делова Србије и Бугарске, објављени у веома значајним зборницима тога времена. Осим тога, Адамовић је већ тада за науку открио већи број нових врста и тиме потврдио мишљење Јосифа Панчића да се у области флоре треба да настави са проучавањем.

Лујо Адамовић је за постављање у звање ванредног професора Универзитета у Београду испунио и веома значајан услов стицањем научног звања доктора ботаничких наука. Иако то на Универзите-

ту није била законска клаузула, титула доктора наука је означавала високу научну репутацију. Наиме, 1897. године Лујо је отпутовао у савршавање у Берлин, средиште тадашње биogeографске науке. Ту је на његов развој био пресудан сусрет са великанима науке, какви су били А. Енглер и О. Друде. Његова студија *Die Vegetationsformation Ostserbiens* (Веgetацијске формације источне Србије) прихваћена је као докторска дисертација. Своју докторску дисертацију Лујо Адамовић је одбранио 6. јуна 1898. године.

На дужности професора ботанике Лујо је провео од 1901. до 1905. године, када је био и управник Ботаничке баште.

Тринајстић, И. (1977) је наглашавао да је за време свога дугогодишњег боравка у Србији, Лујо Адамовић пропутовао скоро читав средишни део Балканског полуострва, па је у то време постао један од најбољих познавалаца флоре и вегетације тога дела Европе, који је због дуготрајне турске окупације био врло тешко приступачан у погледу проучавања природних карактеристика.

Анализирајући политичке прилике у Србији у време боравка Луја Адамовића Тринајстић пише следеће: „Лујо Адамовић је вјероватно, за вишегодишњег школовања у Аустрији (Беч) и Њемачкој (Берлин) показао одређене симпатије према тим земљама, а то се уклапало и у службену политику и у Србији, у доба последњих Обреновића. Можемо претпоставити да те чињенице нису биле пресудне за његово именовање професором и управитељем ботаничког врта на Београдском универзитету, јер је Адамовић већ тада имао високу знанствену репутацију, којом би могао достојно репрезентирати звање професора на било којем свеучилишту у Европи. Међутим, кад су, послје Обреновића, власт у Србији преузели Карађорђевићи и односи се с Аустријом, током 1905. до 1908. године нагло погоршали, изгледа да је то било разлогом да Адамовић 1906. године напушта Београд и прелази у Беч, у звању приватног доцента из биљне географије. Ту обрађује обилну скупљену грађу и пише своје највеће, могли бисмо казати животно дјело, под насловом *Die Vegetationsverhältnisse der Balkanländer* (Веgetацијске прилике Балканских земаља).“

За време службовања у Бечу, поред Берлина највећем центру науке Адамовић завршава низ својих научних дела, започетих са радом још док је службовао у Србији. На дужности приватног доцента остао је све до 1914. године. Тада је Лујо поново одлучио да се пресели на територију Балкана, али не да се врати у Србију, већ у Црну Гору. Из преписке коју је водио са краљем и министром просвете Мирком Мијушковићем у довољној мери се осветљавају Адамовићеве жеље и наклоност да се поново нађе у словенској средини. Нарочито је Адамовић испољавао симпатије према Црногор-

цима, како то и Лукић, наглашава, као непоколебљивим борцима против страних завојевача, нарочито Аустроугарске.

Адамовић је још 1913. године упутио две представке краљу Николи и Министарству просвете са наглашеном реченицом „Упозорен од овдашњих црногорских универзитараца да би за мене у Црној Гори било куд и камо пространије и племенитије поље за рад, а с друге стране да ми дјеца, која су сва у Србији рођена, буду кашње грађани једне српске државе узимањем себи слободу, да се ставим на расположење и да замолим Вас, да благоизволите узети ову моју молбу у обзир.“

У даљем тексту Лујо Адамовић износи своје резултате научног рада и послове које би могао радити у Црној Гори. Он наглашава да је поред рада на пољу ботанике обављао и друге стручне радове из области шумарства. Он је предлагао неколико послова из ресора владе Црне Горе, као на пример: управитеља ратарске школе, начелника шумарског или агрономског одељења Министарства привреде. „У просвјетној струци био бих способан за директора музеја, за начелника просвјетног одељења, или за директора гимназије на Цетињу.“

Између Мијушковића и Адамовића вођена је и допунска преписка око финансијских и других питања, што је овде непотребно наглашавати. После сагласности на предлог личних примања Адамовић се сагласио да пређе у Црну Гору.

На крају, Адамовић је писмом од 15. маја 1914. године пристао на понуђене услове и да прихвати место које му се додељује. (Прилог Одлуке краља Николе из факсимила.)

Међутим, како то Лукић (1971) наводи, Адамовић је вршио и неке друге дужности. Он је написао следеће: „Професор Адамовић је, међутим, како нас уверавају бројни подаци, од првог дана био постављен за секретара Министарства просвете и на тој дужности остао све до 7. септембра 1915. године.“

Показало се да је Адамовић већ током 1915. године морао да напусти Црну Гору, што се по Лукићу (1971) види из следећих извора.

Лукић даље износи следеће: „Међу предметима за 1915. нашао сам посљедњу представку професора Адамовића коју је 7. септембра 1915. године упутио у својству секретара Министарства просвете ондашњем ресорном министру Гаврилу Церовићу. Ево њене садржине, Прилике које је изазвао и створио јевропски рат зададоше мојој фамилији тешких удара, из којих се, ако не успијем да предупредим могу најфаталније посљедице развити.

Усљед рата моја су дјеца потпуно одвојена од мене и сасвим им је онемогућено школовање.

ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО
НИКОЛА I.
 ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
 КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ.

*На приједлог Министара Просвете и Цркве
 иако Послова Благочинно је поставио високи
 својим указом од 15. маја 1914. године за
 контраректорског референта за сред-
 њу и основну наставу професора Др
 Луја Адамовића, доцента Сабког уни-
 верситетна*

*са годишном платом од иерара ~~XXXX~~ хиљада
 (5000).*

*Цетиње, 28. маја 1914. год.
 Број: 2060.*

*Министар
 Просвете и Црквених Послова,
 Јавр Мизеровић*

Али све зло и сва несрећа не лежи у томе, него у околности, да су од априла моја дјеца одвучена по затворима и заробљеничким логорима – старији син у Маџарској (Болдогасом) а женска дјеца у Ајнбургу, на Дунаву.

Ту у логору чаме под шаторима и баракама, одакле се не смију никад удаљавати и ондје примају само робијашку храну.

Кораџи које сам предузео преко Српског црвеног крста да се барем женска дјеца ослободе тог ропства остадоше безуспјешним, јер је измјена заробљеника већ много раније извршена него сам ја био сазнао за несрећни положај моје дјеце.

Како идемо зими на сусрет, те пријети опасност да се разболе и пропадну у тим баракама, то сам приморан, да њиховог здравља и опстанка ради, покушам још једно средство које би могло допринијети да моја дјеца буду пребачена у коју неутралну земљу.

Зато молим господина министра да ми изволи дати двомјесечно одсуство рачунајући га од 15. IX до 15. новембра.“

Адамовић даље у преписци наводи да поред развијене болести растројених нерава и реуматизма ни претходне године није користио одсуство и моли да му се уважи законско чиновничко право на захтевано двомесечно одсуство.

Из архиве Црне Горе види се да је министар Церовић, позивајући се на параграф 46. Закона о чиновницима, одобрио тражено одсуство. Адамовић је тада дефинитивно напустио Црну Гору, а како је Лукић претпостављао као изразити југословенски родољуб Адамовић је интерниран од стране непријатеља са многим својим истомишљеницима. Потврду за овакву тврдњу нисам могао да нађем.

На основу архивских података и Дневника писаног од стране Недељка Кошанина (1925–1934) види се да је Лујо Адамовић од стране аустроугарских власти поново постављен за директора Ботаничке баште Универзитета у Београду. И на основу овога се може закључити да претпоставка Лукића о интернирању Адамовића није исправна. Потврду за овакво мишљење налазим и у раду Тринајстића. Он каже: „Кад су, на име, током првог свјетског рата 1915. године, Аустријанци окупирали Србију, враћа се Адамовић у Београд и преузима дужност управитеља Ботаничког врта. Као што нам је познато, из не тако давне повијести, Аустроугарска је први свјетски рат изгубила и уједно се распала, а јужнословенски народи основали су нову државу, с династијом Карађорђевића на челу. По завршетку рата Адамовић се не враћа у Аустрију, већ остаје у домовини, али је отпуштен из службе и остаје без средстава за живот.“

После отпуштања из службе Адамовић је провео четири године, од 1918. до 1922. на дужности директора угљенокопа у Ивањ-

шчици. Ево шта је из тог времена написао о Адамовићу Хорват, И. (1935): „Једноћ сам га срео у животу у маленом загорском селу подно Ивањшчице, првих година иза рата. Био је надгледник угљаника! Упознали смо се и провели ноћ у разговору. Говорили смо о биљу и његову животу, приповиједао ми је о своме раду, својим истраживањима, а сазнао сам од њега и сву тежину судбине, која га је снашла. Било ми је јасно, коликом се незахвалношћу одужила домоваина једном од својих првих синова. Касније се преселио у свој родни град Дубровник и више га нијесам видио.“

Хорват, И. (1935) је нарочито наглашавао да је Адамовић владао свим важнијим европским језицима. Нарочито су његови немачки радови писани врло лаким и приступачним стилем. Он је наглашавао да углађеност и лакоћа у стилу проистичу из амбијента одакле је Лујо Адамовић потекао.

На основу писања Марчић, Л. види се да је Адамовић после 1922. године остао без пензије и неких значајнијих примања и да је гајио цвеће и продавао га ради животних потреба. Чак се и тврди да је продавао и делове очеве нумизматичке збирке. Међутим, енергија у научном раду није нестала из Адамовићевог тела и наставио је са научним радом. Иако је у Дубровнику имао веома мало стручне литературе, ипак је на основу бележака и сећања написао и веома обимну студију *Die Pflanzengeographische Stellung und Gliederung Italiens* 1933. године. Ово дело је веома значајно јер представља прву званичну фитогеографску студију са Апенинског полуострва.

Пишући о Лују Адамовићу као интелектуалцу, многи наши познати научници наглашавају чињеницу да је он у разговору био веома духовит, пун живота и непресушни извор анегдота и доживљаја.

Адамовић је умро 19. јула 1935. године у Дубровнику.

Лујо Адамовић је био члан научних друштава Аустрије, Немачке и Единбурга (прилог факсимил).

Као наставник средњих школа у Србији изводио је научне екскурзије са ученицима и наставницима и држао многобројна предавања у школама, из чега се може закључити да је васпитно-педагошки деловао на млађе људе, али и наставнике.

Адамовић је писао и осврте о природи Далмације, али је написао и кратак роман, боље речено новелу из живота Далматинаца. Његово дело *Марија са Лојуга* објављено 1930. године у Дубровачкој Библиотеци сликовито оцртава однос између богатуна и сиромашног пука. Поред сталешких разлика и гледања на односе међу људима у погледу склапања брака, Адамовић веома сликовито приказује и биогеографске карактеристике Далмације.

Royal Botanic Garden,
Edinburgh, *Jan 25* 1906.

I beg to inform you that, at
the last Ordinary Meeting, you were duly elected a
Corresponding Fellow of the Botanical Society of Edinburgh.

I have the honour to be,

Your most obedient Servant,

William Craig
Secretary.

To

Professor Lujó Adamovics
Belgrade

Обављао је функцију референта за Агрономију у влади Аустрије за територију Далмације. Такође је био референт у Министарству владе Црне Горе.

У анализи значајнијих радова наведена је цитираност резултата Луја Адамовића, али се са сигурношћу може рећи да се он цитира у свим радовима из области фитогеографије и флористике који се тичу Балканског полуострва.

У научним часописима Аустрије, Немачке, Мађарске и других земаља види се по бројним notiцама или кратким извештајима да је Лујо Адамовић имао подршку, како моралну тако и материјалну за свој научни рад. Наведимо само једну из часописа *Österreichische Botanische Zentralblatt*, 55, из 1905. године, где на страни 210. стоји под насловом Ботаничка истраживачка путовања: „Професор др Лујо Адамовић из Београда субвенциониран је од стране Академије наука у Бечу за једно вишемесечно научно путовање по балканским земљама.“

Ценећи допринос науци нашег великана Адамовића, многи часописи саопштили су научном свету губитак југословенске науке смрћу Луја Адамовића.

АНАЛИЗА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ, ЗНАЧАЈНИЈИХ КЊИГА И РАДОВА Л. АДАМОВИЋА

1. Доктoрска дисертација

На дошколовавању у Берлину Лујо Адамовић се нашао у средишту тадашње геоботаничке науке. Главни носиоци развоја ове области били су научници прослављени широм света А. Енглер и О. Друде. Ту је изradio своју докторску дисертацију под насловом *Die Vegetationsverhältnisse Ostserbiens*, коју је одбранио 6. јуна 1898. године.

Дисертација је у потпуности објављена у Engler's *Botanische Jahrbücher*, Band XXVI, Heft 2. Leipzig. Сама чињеница да је објављена у овако еминентном часопису јасно говори о квалитету рада.

Дисертација представља вегетацијску студију која је каснијим истраживачима вегетације уопште послужила као образац за рад. Посвећена је Др Јосифу Панчићу, како је аутор написао из истинитог поштовања према нашем великану ботанике.

Докторска дисертација се састоји од два дела, са одговарајућим поглављима, а штампана је на 195. страна текста без слика, али са веома потпуним табелама и списковима биљака.

У уводу аутор је изнео карактеристике области, историју истраживања и коришћену литературу. У осврту на литературу наводи значајне радове страних, али и наших истраживача.

У првом делу рада дају се изглед и географија области, границе, орографија, хидрографија и клима.

У другом делу приказане су вегетацијске формације редом од оних у којима се не срећу дрвенасте биљке, степе, ливаде, камењари, забарена станишта, водени басени и рудералне биљке. Затим аутор износи формације са дрвенастим врстама, почев са шибљаком, заједницама на влажним стаништима и др., да би се осврнуо и на утицај човека на вегетацију, али и на гајење биљака. У другом делу аутор износи планинске формације без дрвенастих врста, где нарочито пажњу посвећује тресавама, камењарима и брдским ливадама.

После тих формација износи детаљан опис храстових шума.

У трећем поглављу Адамовић детаљно приказује вегетацијске формације изнад шумске границе. Он при томе издваја три целине приликом описивања формација и то: субалпска формација, алпска формација и утицај човека на ову вегетацију.

Нарочито су детаљно описане субалпске ливаде, вриштине и субалпске зоне жбунића.

Алпска формација приказана је са одговарајућим списком врста а види се да захвата више врхова Старе планине, али и других планина, са истуреним врховима или гребенима.

Значајна је чињеница да је Адамовић у својој дисертацији захватио ширу територију Србије, почев од границе са Македонијом па преко Суве планине, Старе планине и Хомољских планина. На тако широкој области аутор се сретао и са различитим геолошким подлогама, па је отуда и било нормално очекивати велику разноврсност вегетације.

Овом студијом Адамовић је захватио територију политичких округа: Зајечара, Књажевца, Ниша, Пирота и Врања, али је додиривао и територије округа Неготина и Крушевца.

Поред инструктивног приказа вегетацијских целина, Адамовић на крају рада износи и веома исцрпан списак биљака које је на том простору прикупљао. У попису врста наведено је око 1.300 цветница по абecedном реду и то је показатељ флористичког богатства описане територије, који карактерише разноврсност терена и приказује климатске и друге прилике истраживане области. Мора се признати да је и ова, као и друге вегетацијске Адамовићеве студије, пример како се научно мора третирати истраживана област.

2. *Die Vegetationsverhältnisse der Balkanländer* (*Mösische Länder*) (37)

И. Хорват, наш познати фитоценолог написао је о овом делу следеће: „Дјело посвећено бугарском цару Фердинанду I, обасеже 567 страна, има и прилога 49 красних табла, 11 слика у слогу и 6 биљногеографских карата. Оно је свестрани приказ вегетације Србије, Старе Србије, Бугарске, источне Румелије, Сјеверне Трације и сјеверне Македоније. Адамовић описује географске прилике ових крајева и приказује поједине заједнице биља, које покривају тло мезијских земаља. Почевши од медитеранских шума и макија, преко листопадних и црногоричних шума прелази до највиших врхова Мусале, да прикаже биљни свијет уз вјечни снијег. Силази на пијеске Дунава и продире у дубоке долове и клисуре ријека, да изнесе најзначајније представнике биљног свијета. Код тога наводи најважније врсте, проучава њихове животне прилике и испитује утјецај човјека на биљни покров. Посебно се занима за прошлост флоре и вегетације од терцијара до данас и наглашује значење нашега биљног свијета за разумијевање вегетације цијеле Европе. Адамовић поставља у том дијелу и неке формације, као на пр. псеудوماкију и шибљак.

Адамовићево дјело о вегетацијским односима балканских земаља значи не само основни камен, већ цијелу велебну зграду о вегетацији Балкана, па ће остати основом свим даљним истраживањима.“

Ово је по нашем мишљењу капитално дело у области фитогеографије и прво написано за област Балканског полуострва. Сва даља истраживања на овом плану полазила су од основе коју је Адамовић изнео или назначио значајну у даљим истраживањима. Због тога Адамовића обавезно цитирају наши фитогеографи и фитоценолози, као и научници других земаља. Такође се веома често цитира пет следећих дела за која су приложене краће анализе.

3. *Die Pflanzenwelt der Adrialänder* (40)

У овој је књизи Адамовић обухватио области источне Италије, Истре, Кварнера са острвима, Хрватске, Далмације, јужне Херцеговине, Црне Горе и Албаније. Књига је издата како је то аутор нагласио са две сврхе. Прво, да послужи као *Vademecum* домаћим и иностраним истраживачима и пријатељима природе, друго, да би се њоме дао опис животних услова и вегетацијских односа наведених земаља. Због тога су у књизи издвојена поглавља: Фактори и гео-

Die
Vegetationsverhältnisse
der
Balkanländer
(Mösische Länder)

umfassend

Serbien, Altserbien, Bulgarien, Ostrumelien,
Nordthrakien und Nordmazedonien

von

Prof. Dr. Lujo Adamović

Privatdozent der Pflanzengeographie an der Universität Wien

Mit 49 Vollbildern, 11 Textfiguren und 6 Karten

Gedruckt mit Unterstützung der Königl. Preuß. Akademie der Wissenschaften

Leipzig

Verlag von Wilhelm Engelmann

1909

графски положај, Климатске прилике, Едафски фактори, Фактори станишта, Биотички фактори, Групе вегетацијских формација, Културе и Висински распоред вегетације.

Велики број одабраних фотографија доприноси текстуалним описима. При томе је нарочито значајно да се за поједине области наводе ендемичне врсте.

Посебна пажња је посвећена индукованим егзотичним врстама у појединим областима, нарочито у региону Опатије. Ту се наводе врсте у парковима и приватним поседима, међу којима су најбројнији аустралијски еукалипти, палме, цикаси и друге.

Уз научни карактер и озбиљност у третирању наведених поглавља, књига је од користи и сваком образованом човеку. Аутор је научним језиком и бираним речима указао на биљни свет јадранских земаља.

Ова омања књига са 120 страна и 72 табле стекла је велику популарност и права је штета како је то и И. Хорват наглашавао што није написана на нашем језику, или бар преведена.

Књига је допринела великом интересовању за наше крајеве, па је и у том погледу од значаја.

4. *Führer durch die Natur der Nördlichen Adria mit besonderer Berücksichtigung von Abbazia (48)*

Књига третира вегетацијске природне ландшафте и њихове форме. Нарочито су обрађене вегетацијске јединице: макија, шуме, ливаде, стењаци, мењаци, приобаља Јадрана и коровске биљке. Све су ове јединице упоређене са вегетацијом јужног Јадрана, при чему су изнете разлике као и зоне преласка једне у друге.

И у овој књизи аутор износи заступљеност шибљак формације наслањајући се на већ окарактерисану шибљак формацију за многе пределе копна Балканског полуострва.

Нарочита је пажња посвећена интродукованим, егзотичним врстама у Опатији и њеној околини. При томе је обрађено поглавље вртова и осталих културних површина. Бројне су врсте родова *Cuscuta*, *Yucca*, *Dracaena*, *Vambusa*, *Magnolia*, *Asacia* и др. Навођење ових егзота олакшавало је и њихово тачно одређивање као и наставни процес на универзитету и вишим школама. Од значаја је и навођење бројних четинарских врста. Парк у Опатији је детаљно приказан, а сада се може проверити висина стабала и заступљеност врста које је Адамовић описао.

Поглавље о животињском свету је веома исцрпно обрађено. Наравно у мору он почиње са вегетацијским формацијама да би изнео и животњски свет.

Упознат са ставовима Јосифа Панчића по питању пошумљавања голети и пожаришта у нашој земљи, Адамовић је и за ову област заступао став да се мора пошумљавати аутохтоним, тј. домаћим врстама.

5. *Die Mediterranen Elemente der serbischen Flora (10)*

Овај је рад посвећен успомени на Др Јосифа Панчића и Саве Петровића, првих српских ботаничара.

Од стране Адамовића је наглашено да се став научника Европе, нарочито биографа да Србију треба заједно са Босном укључивати у средњоевропску флористичку област или издвојити у посебан западнопонтски регион не може никако прихватити. Овај је став нарочито стицао присталице због ауторитета какав је имао О. Друде са књигом *Handbuch der Pflanzengeographie*.

Адамовић је на основу климатских прилика Србије и Бугарске истакао хетерогеност исте и то за територију јужне Србије и јужне Бугарске. Као главне разлике у односу на континенталну климу за ове територије он наводи следеће:

1. Касни долазак и кратко трајање зимског периода
2. Дуги кишни период у време еквиноција
3. Прилично дуг, без кише, сув летњи период и
4. Врло ретку појаву облачних дана без кише и магле.

На основу изнетог Адамовић сматра да се јужна Србија и јужна Бугарска морају издвојити из средњоевропске климатске области, а своје гледиште заснива и на разликама у вегетацијском покривачу. Ове две територије су ближе медитеранској области из следећих разлога:

1. Само међу биљкама судовњачама има 15% медитеранаца.
2. Многе врсте ових територија припадају формацијама медитеранског региона.
3. Јужна Србија у флористичком погледу стоји у непосредној вези са Далмацијом, Грчком и Македонијом.
4. Ендемизам врста је филогенетски повезан са медитеранским врстама, а не са средњоевропским.

Аутор посебно наводи медитеранске флорне елементе у флорама јужне Бугарске и јужне Србије. Он се детаљно опредељује да је утицај на заступљеност медитеранских елемената одвијао краћим

путем уз клисуру Вардара, пре неголи преко Црне Горе и Новог Пазара. Овај други ток има велике препреке у планинским масивима.

У овој раду су посебно обрађени реликтни и ендемични родови балканске флоре: Јанкаеа, Хаберлеа и Рамонда.

6. *Die Šibljak-Formation ein wenig bekanntes Buschwerk der Balkanländer (15)*

У овој раду Адамовић је као уводну напомену дао следеће: Под шибљаком се од стране српског живља подразумева жбунаста вегетација, грађена од различитих врста жбунова, али понекад такође састављена од само једне жбунасте врсте, која покрива падине брда и падине најнижег региона.

Адамовић наводи да су сличну вегетацију констатовали и познати истраживачи балканских и суседних земаља.

Аутор наглашава да је шибљак формација развијена на свим топлијим пределима Балкана. Она бива замењена на територији Далмације макијом. По правилу не налазе се површине на којима се ове две формације мешају, или прелазе једна у другу. Област у којој се среће шибљак формација има просечну годишњу температуру од 10°C, а вегетациони период траје 9–9,5 месеци.

Констатовано је да за појаву шибљака нема значај само клима, већ и тектонско петрографски односи предела. Шибљак не представља једноставну и монотону формацију, какав је случај са макијом. По Адамовићу, шибљак је састављен од врста родова: *Petteria*, *Juniperus*, *Laurocerasus*, *Chamaecerasus*, *Coggygia*, *Paliurus*, *Syringa*, *Amygdalus* и *Quercus*.

Хорват је о термину шибљака написао следеће: Појам и израз шибљак означаје посебну шикарасту формацију а прихваћен је од страних ботаничара, па је тако тај наш домаћи израз постао интернационалан.“

Рад је објављен у за то време широко дистрибуираном часопису и тако је пронео славу нашег ботаничара.

НОВЕ ВРСТЕ ЗА НАУКУ И ВРСТЕ НАЗВАНЕ ПО Л. АДАМОВИЋУ

Са сигурношћу се може тврдити да је после Ј. Панчића на пољу – Систематике биљака најзаслужнији Лујо Адамовић. Он је поред великог броја књига и радова са проблематиком фитогеографије, описао за науку велики број нових врста, користећи се развијеном

сарадњом са научним центрима свога времена који су развијали област Систематике биљака, Беча, Берлина и Будимпеште. Дугачак је списак врста које је описао Лујо Адамовић. Међутим, као и његови савременици, Лујо Адамовић се користио морфолошким методама у Систематици биљака. Више деценија после његовог рада развијене су и савремене методе у Систематици биљака, цитолошка, фитохемијска, ембриолошка и друге. Имајући у виду напредак науке, уопште, дошло је и до ревизија у погледу статуса описаних врста. По савременијим методама многе су врсте промениле свој статус, али је ипак велики број врста Адамовићевих задржао статус „*bona fide species*“, што значи остао признат и приликом научних провера наведених научних метода. Најновија едиција *Flora Europaea* је у том погледу отишла најдаље, али ипак и у њој су следеће врсте Луја Адамовића задржале свој статус. То су: *Hesperis macedonica* Adamović (Bu. Ju.), *Sempervivum kindingerii* Adamović (Gr. Ma.), *Lathyrus pančićii* Adamović (Bu. Ju.), *Trifolium pilczii* Adamović (Al. Ju.), *Silene ventricosa* Adamović (Al. Bu. Ju.), *Rhynanthus mediterraneus* Adamović (Balkan), *Thymus plasonii* Adamović (Gr.), *Asperula wettsteinii* Adamović (Ju.), *Centaurea deustiformis* Adamović (Al. Bu. Gr.), *Tragopogon kindingerii* Adamović (Ju.), *Aira scoparia* Adamović (Ju.), *Anthoxanthum pauciflorum* Adamović (Ju.) и *Veronica kindlii* Adamović (Gr. Ju.). За Адамовићеве врсте наведене су и земље Балканског полуострва у којима су заступљене, по подацима *Flora-e Europaea-e*, а значајно је напоменути да су све врсте веома уског распрострањења, што значи да су ендемичне за Балканско полуострво, неке чак и за веома уску територију, на пример Грчку, Југославију или другу земљу.

Известан број врста Луја Адамовића претрпео је ревизију и по *Flora Europaea* претрпео је промену статуса. То су: *Sesleria serbica* Adamović (као *Sesleria serbica* (Adamović) Ujlehi), *Sesleria latifolia* Adamović (*Sesleria latifolia* (Adamović) Degen), *Hellebodus multifidus ssp serbicus* Adamović (као *Helleborus multifidus ssp. serbicus* (Adamović) Merxm. et Podl.), *Silene subcorymbosa* Adamović (pod *Silene flavescens* W. K.), *Eryngium wiegandii* Adamović (pod *Eryngium palmatum* Vis. et Panč.), *Teucrium helianthemoides* Adamović (pod *Teucrium montanum* L.), *Thymus korthiaticus* Adamović (sinonim sa *Thymus sibthorpii* Benth.), *Verbascum kindlii* Adamović (sinonim *Verbascum graecum* Heldr. et Sart.), *Campanula balcanica* Adamović (sinonim *Campanula velebitica* Borbas), *Campanula cristalocalyx* Adamović (sinonim *Campanula persicifolia ssp. persicifolia* L.), *Centaurea finazzi* Adamović (pod *Centaurea rupestris* L.), *Centaurea korthiaca* Adamović (sinonim sa *Centaurea macedonica* Boiss.), *Centaurea velenovskyi* Adamović (sinonim sa *Centaurea napulifolia* L.), *Jurinea bipinnata* Adamović (sinonim sa *Jurinea consaguinea* DC.) и *Colchicum vranjanum* Adamović (sinonim sa *Colchicum rhodopaeum* Kovatschew).

Многи истраживачи балканских земаља нису сагласни у потпуности са критеријумима које заступа редакциони одбор Flora-e Europea-e, сматрајући да њихови обрађивачи нису добро упознати са специфичностима балканске флоре, али се примедбе ових тешко прихватају. Услед тога флоре балканских земаља израђене последњих година уносе као „добре“ врсте и ове које су у флори Европе изостављене. То су: *Campanula velenovskyi* Adamović, *Asperula pirotica* Adamović, *Carduus vranjanus* Adamović, *Potentilla ničićii* Adamović, *Cytisus petrovićii* Adamović, *Cytisus rectipilosus* Adamović, *Corydalis pirotensis* Adamović, *Lotus macedonicus* Adamović, *Primula macedonica* Adamović, *Salvia exigua* Adamović i *Corydalis wettsteinii* Adamović. Није нам циљ да овом приликом наводимо и ниже таксономске категорије које су у науци везане за име Луја Адамовића.

У погледу сарадње са светски познатим научним центрима Европе Адамовић је био веома значајна наша веза. Сарађивао је са многим познатим именима Ботанике. У знак пажње и пријатељства многи су научници кореспондирали са Лујом Адамовићем, а један број је приликом описивања врста одлучио да их назове по имену нашег ботаничара. Врсте које носе име Луја Адамовића су следеће: *Festuca adamovićii* (St. Yves) Margr. – Danenb., *Carum adamovićii* Halassy, *Thymus adamovićii* Velenovsky, *Verbascum adamovićii* Velenovsky i *Carduus personata* Jacq. var. *adamovićii* Degen.

БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА ЛУЈА АДАМОВИЋА

1886.

1. Адамовић, Л.: *Ботанички излети на Снежницу*. – Soc. Hist. Nat. Croat., Zagreb, 1. 4. 154–165.

1887.

2. Adamović, L.: *Iz Zadra u Posudarje. Putopisna-botanička crtica*. – Smotra, 1. 9, 558–564

1888.

3. Адамовић, Л.: *Грађа за Флору Дубровачку*. – Ibid. 3. 161–216.

1892.

4. Адамовић, Л.: *О вегетацији југоисточне Србије*. – Ниш. (Исти рад у Österr. Bot. Zeitschr., Wien). 404–409.

1893.

5. Adamović, L.: *Neue Beiträge zur Flora von Südostserbien*. – Österr. Bot. Zeitschr., Wien. (Исти рад у Наставнику за 1903. Београд, проширен са описом неких врста). 1–19.

1895.

6. Адамовић, Л.: *Сивара Планина. Прилоз за познавање земље и сивановништва*. – Дело, 2. 443–457.

1896.

7. Adamović, L.: *Neue Beiträge zur Flora von Serbien*. – Kneucker: Allgem. bot. Zeitschr., Karlsruhe.
8. Адамовић, Л.: *Фенолошка осматрања њављена у врањској метеоролошкој станици у току 1894. и 1895. години*. – Извештај врањанске гимназије.

1897.

9. Адамовић, Л.: *Експедиције с ученицима и наставницима*. – Наставник, Београд.

1898.

10. Adamović, L.: *Die Vegetationsformationen Ostserbiens*. – Engler's Bot. Jahrb. Bd. XXVI, Heft II, Leipzig (Докторска дисертација). 124–128.

1899.

11. Адамовић, Л.: *О шумама југоисточне Србије*. – Дело, XXII књ., Београд. 15–28.
12. Adamović, L.: *Die Mediterranen Elemente der serbischen Flora*. – Engler's Bot. Jahrb. XVII, Bd. 3. Heft, Leipzig. 351–389.
13. Adamović, L.: *Zu Delphinium midžurensis Form.* – Ibid.

14. Adamović, L.: *Kritische floristische Bemerkungen zur Flora von Serbien*. – Allgem. Bot. Zeitschr. 113–114.
15. Adamović, L.: *Neue Beiträge zur Flora von Serbien*. – Cassel. 8.
- 1900.
16. Адамовић, Л.: *Зимзелени њојас Јагранског њриморја. Биљно-географска студија*. – Глас СКА, 61, 125–183.
- 1901.
17. Адамовић, Л.: *Новине за флору краљевине Србије*. – Просветни Гласник, Београд.
18. Адамовић, Л.: *О сјавању биљака*. – Коло, 1, 7, 424–429.
19. Адамовић, Л.: *Којаоник и његове шуме*. – Ловац 8, 115–117 и 9, 130–134.
- 1902.
20. Adamović, L.: Die Šibljak formation. – Engler's Bot. Jahrb. XXXI, Bd., Heft 1. 1–29.
21. Adamović, L.: Botaničke šetnje po klasičnom dubrovačkom zemljištu. – Srđ 1. 200–210.
- 1903.
22. Adamović, L.: *Beitrag zur Flora von Altserbien und Mazedonien*. – Denkschr. d. Ak. d. Wissensch., Wien, Bd. LXXIV. 45.
23. Адамовић, Л.: *О њрансирацији биљака*. – Дело 8, 95–107.
- 1904.
24. Adamović, L.: *Die Sandsteppen Serbiens*. – Ibid., Heft 4 i 5. 555–617.
25. Adamović, L.: *Revisio Glumacearum serbicarum*. – Mag. Bot. Lap. Vol. III, Budapest. 1–30.
- 1905.
26. Adamović, L.: *Über die Entwicklung der Balkanflora seit der Terziärzeit*. – Engler's Bot. Jahrb. Beibl. 36, Leipzig. 61–76.
27. Adamović, L.: *Plantae macedonicae novae*. – Österr. Bot. Zeitschr. 55. I i II, Wien. 178–181, 235–238.
28. Adamović, L.: *Die Vegetation der Rila-Planina*. – Ibid. 295–301, 345–350.
29. Adamović, L.: *Neue Bürger der Altserbischen und mazedonischen Flora*. – Allg. Bot. Zeitschr. 1. 8°. 3. 1–3.
- 1906.
30. Adamović, L.: *Eine neue Helleborusart aus Serbien*. – Mag. Bot. Lap. Vol. V, Budapest. 221–222.
31. Adamović, L.: *Beitrag zur Kenntnis der Pflanzengeographische Gliederung der Balkanhalbinsel*. – Jena. 400–415.
32. Adamović, L.: *Corydalis Wettsteinii – Eine neue Corydalis Art der Balkanhalbinsel*. – Österr. Bot. Zeitschr., Wien.

33. Adamović, L.: *Die Panzerföhre in Pindusgebiete* (Vorläufige Mitteilung.). – Ibid.
34. Adamović, L.: Zur pflanzengeographische Karte von Serbien. – Petermanns Geogr. Mitt., Heft VIII. 169–173.
35. Adamović, L.: *Über eine bisher nicht untersuchten Vegetationsformation der Balkanhalbinsel, die Pseudomackie*. – Vortragsbericht Verh. d. k. k. Zool. – bot. Gesell., Wien. 355–363.

1907.

36. Adamović, L.: *Die Pflanzengeographische Stellung und Gliederung der Balkanhalbinsel*. – Denkschr. Akad. Wiss. math.-naturw. Kl. 80, Wien. 407–596.

1908.

37. Adamović, L.: *Die Panzerföhre in Lovčengebierte*. – Mag. Bot. Lap. 7, Budapest. 200–203.
38. Adamović, L.: Die Bedeutung des Vorkommens der Salbei in Serbien. – Engler's Bot. Jahrb. XLI, Heft III.
39. Adamović, L.: Die Rosskastanie im Balkan. – Beibl. zu d. Botan. Jahrb. Nr 94. Bd. XLI, Heft III.
40. Adamović, L.: *Neue Glieder der serbischen Flora*. – Allg. Bot. Zeitschr., XIV Jahrg.
41. Adamović, L.: *Bericht über die Balkanhalbinsel unternommene Forschungsreise*. – XIII Jahresbericht des Naturwis. Orientvereins für das Jahr 1907, Wien.
42. Adamović, L.: *Die Vegetationsstufen der Balkanländer*. – Petermanns geogr. Mitteil. 1908, Heft IX.
43. Адамовић, Л.: *Флора јужоисточне Србије*. – *Flora Serbiae austroorientalis*. – Рад Југосл. акад. знаности и умј., књ. 175, 177, 179, 181, 183, 185, 187, Загреб (укљ. 1911).

1909.

44. Adamović, L.: *Die Vegetationsverhältnisse der Balkanländer (Mösische Länder)*. – Vegetation der Erde. – Verlag von Wilhelm Engelmann, Leipzig. 1–567.
45. Adamović, L.: *Vegetationsbilder aus Dalmatien*. – G. Karsten und H. Schenk – Vegetationsbilder, VII Rheie, Heft 4, Tafel 19–24, Jena.
46. Адамовић, Л.: *Грађа за флору Сџаре Србије и Макегоније*. – Београд: Музеј Српске земље, 2 књига.

1910.

47. Adamović, L.: *Vegetationsbilder aus Bosnien und der Herzegowina*. – Ibid., Rheie VIII, Heft 4, Tafel 24, Jena.

1911.

48. Adamović, L.: *Die Pflanzenwelt Dalmatiens*. – Leipzig. 1–137.
49. Адамовић, Л.: *Биљногеографске формације загорских крајева Далмације, Босне, Херцеговине и Црне Горе*. – Рад Југосл. акад. знан. и умј. 188, Загреб. 1–54.
50. Adamović, L.: *Die Verbreitung der Holzgewächse in Bulgarien und Ostrumelien*. – Denkschr. d. k. Akad. d. Wiss. math. – naturw. Kl. LXXXIV, Wien.

51. Adamović, L.: *Das Kulturland Dalmatiens*. – Österr. Garten Zeitung, VI Jahrg., Heft 8, Wien.
52. Adamović, L.: *Die Waelder Dalmatiens*. – Zbl. ges. Forstw. 491–508.
53. Adamović, L.: *Vegetationsbilder aus Dalmatien*. – G. Karsten und H. Schenk-Vegetationsbilder, X R., Heft 7, 8.

1912.

54. Адамовић, Л.: *Грађа за флору краљевине Црне Горе*. – Рад Југосл. акад. знан. и умј. 195, Загреб. 1–96.

1913.

55. Адамовић, Л.: *Биљногеографске формације загорских крајева Далмације*. – Рад ЈАЗУ, 195. 103–179.
56. Adamović, L.: *Die Verbreitung der Holzgewächse in den Dinarischen Ländern*. – Abh. d.k.k. geogr. Gesel. Bd. X, Nr 3, Wien. 1–61.

1914.

57. Adamović, L.: *Pflanzengeographie*. – Kende-Handbuch der geographischen Wissenschaft 8.
58. Adamović, L.: *Vegetationsbilder aus Mazedonien*. – G. Karsten und H. Schenk-Vegetationsbilder 12. Heft 7.

1915.

59. Adamović, L.: *Führer durch die Natur der Nördlichen Adria mit besonderer Berücksichtigung von Abazzia*. – Wien und Leipzig. 224.

1918.

60. Adamović, L.: *Vegetationsbilder aus Mazedonien*. – G. Karsten i H. Schenk Vegetationsbilder 12. Rheie, Heft 7, Jena.

1929.

61. Adamović, L.: *Pflanzenwelt der Adrialänder*. – Verlag von Gustav Fischer, Jena. 1–202.
62. Adamović, L.: *Ekološke prilike dubrovačke i ostale dalmatinske vegetacije*. – Gl. Dubr. uč. d., 50–83.

1933.

63. Adamović, L.: *Die Pflanzengeographische Stellung und Gliederung Italiens*. – Ibid., Jena. 1–212.

РАДОВИ О ЛУЈИ АДАМОВИЋУ

1. Глишић, Љ. (1963): *100 година Филозофског факултета*, Катедра за ботанику. – Београд. 597–614.

2. Хорват, И. (1935): *Смрт Дра Лује Адамовића 2. Знанствени рад Лује Адамовића*. – Природа, Загреб. 259–261.
3. Хорватић, С. (1936–37): + *Др Лујо Адамовић*. – Географски Вестник, 12–13, Љубљана. 12–13.
4. Јанковић, М. М. (1970): *Предговор*. ед. Јосифовић, М.: *Флора СР Србије 1*. – Српска акад. наука и уметности, Одељење природно-математичких наука, Београд. 3–28.
5. Јанковић, М. М. (1984): *Предговор. Већетајација СР Србије*. – Ibid., Београд. 1–5.
6. Јуришић, Ж. (1905): *Одлегало истијине*, Београд. 3–38.
7. Кошанин, Н. (1926): *Лујо Адамовић*. – Станојевић, С. Народна Енциклопедија српско-хрватско-словеначка, I. књ., Загреб. 31.
8. Лукић, В. (1971): *Проф. др Лујо Адамовић, по неким докуменћима архива СР Црне Горе*. – Годишњак цетињске гимназије, Цетиње. 151–154.
9. Марчић, Л. (1935): *Смрт Дра Лује Адамовића. 1. У сјомен учењака Дубровчанина*. – Природа, Загреб. 257–259.
10. Марчић, Л. (1935): *Смрт Дра Лује Адамовића*. – Дубрава, дневни лист Дубровника, год. III, бр. 34, Дубровник. 2.
11. Николић, I. et al. (1979): *Лујо Адамовић учитељ и професор*. – Пиротска гимназија 1879–1979, Пирот. 39–40.
12. Павловић, П. (1920): *Јесенственичка стирка у Србији*. – Музеј Српске земље 14, Љубљана. 3–32.
13. Станев, С. (1975): *Звезди жаснај в ѿланинајта*. – Земиздат, Софија. 70–71.
14. Татић, Б. и Јанковић, М.М. (1985): *Професор Лујо Адамовић*. In *темојат*. – Гласник Института за ботанику и бот. баште Унив. у Београду, Београд. 1–6.
15. Тринајстић, И. (1977): *Лујо Адамовић*. – Хрватски природословци. – Природа, год. LXVI, бр. 2–3, Загреб. 49–51.
16. Вучетић, А. (1911): *Професор Лујо Адамовић о далмајинској флори*. – Дубровник XX, 51. 5–6.

LUJO ADAMOVIĆ

(1864–1935)

Dr. Lujo Adamović was born on July 31, 1864, in Rovinj, where his father Vicko, a teacher, historian and writer from Dubrovnik was on a brief term of service. His father had been a pupil of Vuk Karadžić. With his father he went to Dubrovnik where he spent his childhood and went to school.

He completed his higher education in Vienna and Belgrade, where he was a student of the last generation taught by Josif Pančić. In 1889 he went to Serbia where he served as high school teacher in Belgrade, Zaječar, Pirot, Vranje and Gornji Milanovac. He taught botany, geology, German and French.

Lujo Adamović had a good mastery of the French, German and Italian languages, particularly of German in which he wrote in an easy style.

He was appointed professor of botany at the University of Belgrade where he taught until 1905. Between 1906 and 1914 he was *Privatdocent* at the University of Vienna, teaching biogeography.

Political events in the Balkans induced him to move to Montenegro. The Montenegrin minister of education procured his permit to work in Montenegro where he served in the ministry of education.

Adamović had five children, three daughters and two sons who had been taken from Serbia to a prison camp in Hungary. He requested the education minister to grant him leave of absence in order to look for his children in the prison camps. With his permission he crossed again into Serbia where he remained until 1918.

Alongside his professorial duties he acted as director of the Belgrade University's botanical gardens from 1901 to 1905, and again in 1915 and 1916. He was Austrian government's administrator of agriculture in Dalmatia.

Upon the application of the latest criteria for the description of species, „bona fide“ status of the species described by Lujo Adamović was preserved in 13 species. A number of species (13) were categorized, according to these criteria, as subspecies and a number of species as varieties and forms.

In honour of this great expert in plant systematization foreign scientists have named after him 5 plants.